

institutionem primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet¹. Manet ergo dispositio veritatis², et beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit^a). Hac de causa ad Romanam Ecclesiam propter potentiorum principatam neesse semper fuit omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, ut in ea Sede, e qua venerandae communionis³ iura in omnes dimanant, tamquam membra in capite consociata, in unam corporis compagem coalescerent^b).

[2.] Si quis ergo dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu iure divino⁴, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse beati Petri in eodem primatu successorem⁵; anathema sit.

CAPUT III.

De vi et ratione primatus Romani Pontificis.

[1.] Quapropter apertis innixi sacrarum litterarum testimoniis, et inhaerentes tum Praedecessorum Nostrorum, Romanorum Pontificum, tum Conciliorum generalium disertis, perspicuisque decretis, innovamus oecumenici Concilii Florentini definitionem⁶, qua credendum ab omnibus Christi fidelibus est, sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pa-

a) S. Leo M. Serm. III. (al. II.) cap. 3. [Migne P. L. LIV, 146.]

b) S. Iren. Adv. haer. I. III. c. 3 et Conc. Aquilei. a. 381 inter epp. S. Ambros. ep. XI. [Migne P. G. VII, 849; P. L. XVI, 946.]

¹ V. cap. II. comment. III. p. 140 sqq., num connexio Primatus cum Sede Romana dicatur esse iuris divini.

² „Dispositio veritatis secundum Leonem M. est constitutio vel „quod in Petro Christus instituit“ apud Matth. 16, 16 sqq. Eatenus ergo Petrus manet et vivit etc., quatenus in suis successoribus manet constituta in ipso vis ac fortitudo petrae.“ (Adnotatio 30. theologorum schemati de Ecclesia adiecta. C. V. 613 b. c.)

³ „Communionis“, non autem „commonitionis“, ut est apud Sirmondum et in Collectione Conciliorum Labbe-Coleti (t. II. col. 1185). (V. Emendationes etc. C. V. 437 c. d. — Relatio etc. C. V. 466 d sqq.)

⁴ V. cap. II. comment. III. p. 140. 142 sqq., num connexio Primatus cum Sede Romana dicatur esse iuris divini.

⁵ Iudicia Ecclesiae, quibus iidem errores iam antea damnati erant, v. in adnotatione 65. theologorum ad schema de Ecclesia. C. V. 634 c sqq.

⁶ De hac Concilii Florentini definitione a Vaticano recepta, praesertim de eius conclusione, v. supra caput II. comment. IV. p. 150 sqq.

scendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur.

[2.] Docemus proinde et declaramus¹, Ecclesiam Romanam disponente Domino super omnes alias ordinariae² potestatis obtinere principa-

¹ Quae Florentini definitione continentur, evolvuntur et explicantur. Ea autem adduntur, ut theologo ad locum respondentem pristini schematis adnotant, „propter eorum doctrinas, qui sequentes Febronium, Tamburinium, Pistorienses, modo affirmant I. „Romani Pontificis potestatem esse inspectionis tantum et directionis: „Non aliam b. Petro collatam fuisse potestatem“, inquit Febronius De stat. Eccles. et legit. potest. Rom. Pont. t. II. c. 1, „quam inspectionis et directionis“; modo autem II., eam esse extraordinariam tantum, non vero ordinariam iurisdictionis potestatem in omnes et singulas ecclesias: ita Eybel. in lib. „Quid est Papa?“ „Una“, inquit, „hac praerogativa, supplendi scilicet aliorum negligentiae, totam Primatus ecclesiastici vim contineri, hortationibus et exemplis unitati conservandae consulendi“; et „Pontifices nil posse in aliena dioecesi praeterquam extraordinario casu“; et modo III., eandem potestatem tantum mediatam, nullatenus vero immediatam esse in omnes particularium pastorum greges ac fideles episcopalem iurisdictionis potestatem: ita Pet. Tamburinius in op. „Vera idea d. S. Sede, P. II. c. 2. § 5: „La spirituale autorità e giurisdizione della primazia della S. Sede non si deve confondere coll' autorità episcopale; ma che questa e la primazia sono due oggetti distinti. . . Se la primazia fosse una cosa stessa coll' autorità episcopale, osservammo, che per legitima conseguenza ne seguirebbe essere il Papa il vescovo universale ed unico, poichè l'autorità del Primato si estende a tutta la chiesa“; et P. I. c. 4. § 16: „La primazia non è la giurisdizione episcopale ed immediata in ciascheduna dioecesi. . .“ § 19: „non è altra cosa (la primazia) che un diritto d'ispezione e di vigilanza in tutta l'estensione della chiesa.“ (Schema etc. C. V. 614 b. c. — Cf. quae infra ad canonem adnotantur.)

Hanc alteram paragraphum aliqui Patres omitti (V. supra cap. I. Historia etc. p. 117.), alii volebant augeri addita sententia, qua declararetur, antiquis sedibus patriarchalibus privilegia integra servari.

² „Dividitur potestas in ordinariam et delegatam. Omnes dicunt potestatem ordinariam, quae alicui competit ratione muneris, delegatam, quae . . . nomine alterius exercetur, in quo est ordinaria.“ (Ita Episc. Tarvisinus in relatione nomine deputationis habita. C. V. 352 c.) — Sed etiam alio sensu Summi Pontificis potestas dicitur ordinaria, sc. quia non solum in casu extraordinario, sed semper exerceri potest. Id iam patet ex doctrina adversariorum, cui, ut est in antecedenti animadversione, vera de Primatu doctrina hac paragrapho opponitur. Sed etiam ipse ille relator deputationis ad probandam ordinariam Summi Pontificis potestatem hunc affert locum Natalis de Alexandro (Hist. eccl. diss. IV. in saec. I. et IV. schol. 3.): „Romanus Pontifex summam habet eamque ordinariam in Ecclesia universa potestatem et auctoritatem, quam non extraordinariis dumtaxat in casibus (nec ideo pro supplenda tantummodo praelatorum negligentia) et Ecclesiae periculis, sed semper exercere potest et in fideles universos,

tum, et hanc Romani Pontificis iurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis¹ est, immediatam² esse: erga quam cuiuscumque ritus et digni-

et in ipsos Ecclesiae totius Episcopos, quia *pastorum omnium unus est pastor.*“ (C. V. 353 b. c.)

¹ Episcopalis potestas Summi Pontificis intelligitur *vera iurisdictionis*, non inspectionis tantum et directionis potestas, eaque *ordinaria*, quae et vi muneris nec solum in casibus extraordinariis, v. g. ad supplendos Ordinariorum defectus, exercetur, atque *immediata*, quae non solum ad Episcopos, sed immediate etiam ad eorum greges se extendit. (V. caput. II. comment. V. p. 154 sqq.) Itaque voce „episcopalis“ nihil enuntiatur, quod aliis illis vocibus, quibus in capite Summi Pontificis potestas describitur, non iam contineatur; bene autem additur, quia Summi Pontificis potestas ea omnia in singulis dioecesibus agendi, quae ipsi dioecesium Episcopi agere possunt, hoc ipso nomine appellata ab adversariis negata est. Praeter ea, quae supra p. 221. adnot. 1. allata sunt, cf. quae in adnotationibus ad pristinum schema de Ecclesia (C. V. 615 d sq.) citantur ex libro, cui titulus: „Causa di S. E. Rm̃a il Card. Girol. d'Andrea“ (p. 310): „La sollecitudine del Pontefice sopra tutte le chiese lungi dal potersi confondere colla provvidenza episcopale di quelle, deve riputarsi una sollecitudine ed una cura primaziale solamente intesa a supplirne le deficienze, ad impedirne le prevaricazioni, a mantenere la concordia, ed a dirigere per modo le funzioni, che tutte consentano à formare il bene supremo dell' unità cattolica.“ Et (p. 322): „Al Pontefice compete la giuridica prerogativa di ordinario degli ordinarii per diritto primaziale, ed in niuna guisa per diritto episcopale . . . le sue funzioni nelle altrui diocesi non sono nè possono essere le communi dell' episcopato, bensì le proprie del primato.“

² „Immediata est ea potestas,“ inquit Tarvisinus Episcopus, „quae exerceri potest sine adhibito medio necessario, scilicet medio, ad quod adhibendum tenemur. — At Papa potest omnia episcopalia, quae enuntiamus supra, exercere per se in omnibus dioecesibus, quin obligetur uti medio Episcopi particularis ecclesiae? aut ipse necessario debet licentiam petere ab Episcopo, ut ex. gr. Sacramentum Confirmationis impertiatur aut confessionem excipiat a fidelibus? Quoties ab aliquo r̃mo oratore petitum fuit, num Papa indigeat hac licentia, risus in hoc consessu est excitatus, credo etiam illorum, qui eliminationem vocis *immediatae* poposcerunt. Alia eloquentiori refutatione emendationis non indigemus.“ (Relatio etc. C. V. 352 d.) — Deputati in relatione cum schemate Patribus tradita (C. V. 276 c sqq.): Liqueat, inquit, „supremam Romani Pontificis potestatem pastorem . . . esse . . . immediatam, et quidem non eo sensu, etsi verissimo, quo Petrus, uti cap. I. huius Constitutionis pariter declaratum est, a Christo Domino immediate potestatem accepit; verum hoc sensu, quod eam exercendam immediate in gregem universum accepit“. Afferunt, quod habet Pius VI. in responsione data ad Metropolitanos Moguntinum, Trevirensis, Coloniensem et Salisburgensem (sect. II. c. 8.): „Haec auctoritas pascendi cum clavium potestate coniuncta, Petro peculiarem in modum attributa, sicut auctoritatem prae se fert in omnes fideles *ordinariam atque immediatam*, ita eandem prae se fert auctoritatem *ordinariam atque immediatam* in

tatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes¹, officio hierarchicae subordinationis, veraeque obedientiae obstringuntur,

omnes pastores, qui, quacunque demum praefulgeant dignitate, non solum non sunt Pontifici pares, sed ita eius auctoritati subduntur, ut qui pastores appellantur et sunt, si populos respicias, ii, si Pontificem spectes, non nisi ovium numero habeantur . . . Petro imperatum est, ait Bossuetius, ut amore ceteros Apostolos antecelleret, mox ut cuncta gubernaret, et pasceret omnes agnos et oves, filios et matres et ipsos quoque pastores. Pastores, inquam, si populi respiciantur, oves, si Petro comparentur. Unde recte est illud a Gersono animadversum, quod quemadmodum Episcopi in totius dioecesis parochiis suam iurisdictionem exercent, ita praestare idem possit Summus Pontifex in tota, qua late patet, Ecclesia, et in omnibus dioecesebus Episcoporum. Quod divina verba patefecerunt, quodque concors Patrum sententia prodiderat, id a Conciliis quoque luculentissime definitum est: ea quippe summum agnoverunt et coluerunt in Romano Pontifice Primatum seu Principatum super universam Ecclesiam, cumulum scilicet potestatis et ordinariae iurisdictionis super omnes et singulas catholici orbis dioeceses ad causas etiam definiendas, quae aut fidem respiciant aut negotia spectent ad ecclesiasticum forum pertinentia.“ (Cf. Bossuetii et S. Bernardi locos alios in relatione Episcopi Pictaviensis C. V. 296 d sqq.)

¹ Oppositam sententiam, ut est in adnot. ad schema pristinum (C. V. 616 a. b), docuit Tamburinius (Vera idea de S. Sede P. II. c. 2. § 17.): „Convien dunque ritornare al nostro principio, che il Papa in qualità di vescovo ha la stessa autorità, che hanno gli altri vescovi in particolare, e quindi è subordinato alla chiesa universale; e in qualità di primate egli ha una superiorità sopra tutti i vescovi in particolare, ma non sopra tutto il corpo de' pastori, poichè la primazia non dà al Papa, se non il diritto di rappresentarlo, cioè di agire in nome della chiesa, secondo le sue istruzioni, e secondo il suo spirito e colla sua autorità, e quindi è sempre subordinato e responsabile al tribunale di lei.“ (§ 22): „È forza dunque concludere, che quei santi Papi erano intimamente convinti, che la primazia dava loro il primo luogo inter pares, ed un' autorità sopra i vescovi in particolare, ma non sopra il corpo, ossia sopra la chiesa universale, in cui essi riconoscano tutta la forza legislativa, e tutta la pienezza della potestà spirituale.“ — Animadvertendum autem est, Summi Pontificis potestatem dici solum *positive* supremam Ecclesiae potestatem, cui omnes alii etiam simul sumpti subiiciantur, non autem negari supremam potestatem etiam inesse omnibus aliis *simul cum Summo Pontifice* sumptis tanquam uni collegio. Sunt, qui *duobus* subiectis supremam Ecclesiae potestatem inesse dicant: eam integram inesse Summo Pontifici atque integram etiam collegio omnium Episcoporum cum Summo Pontifice coniunctorum, sive sunt in Concilium congregati sive per orbem dispersi. Quam sententiam in Constitutione non negari, uberius ab Episc. Tarvisino in relatione (C. V. 357 c sqq.) exponitur: „Concedimus lubenter et nos, in Concilio oecumenico sive in Episcopis coniunctim cum suo capite supremam inesse et plenam ecclesiasticam potestatem in fideles omnes . . . Igitur Episcopi congregati cum capite in Concilio oecumenico, quo in casu totam Ecclesiam repraesentant

non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen¹ Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut custodita cum Romano Pontifice tam communionis, quam eiusdem fidei professionis unitate, Ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore. Haec est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest.

[3.] Tantum autem abest², ut haec Summi Pontificis potestas officiat ordinariae ac immediatae³ illi episcopalis iurisdictionis potestati, qua

tant, aut dispersi sed cum suo capite, quo casu sunt ipsa Ecclesia, vere plenam potestatem habent. At verba Christi omnia consistere debent. Si ex eo, quod cum Apostolis, cum Petro et successoribus, futurum se esse promisit, aliaque concessit, apparet, hanc vere plenam et supremam potestatem esse in Ecclesia cum suo capite coniuncta, eadem prorsus ratione, ex eo, quod similes promissiones factae sunt Petro soli et eius successoribus, concludendum est, vere plenam et supremam potestatem traditam esse Petro et eius successoribus, etiam independenter ab actione communi cum aliis Episcopis.

„Quae duo amice consistere possunt, quin dualismus, qui confusionem parit, introducatur in Ecclesiam. Hoc postremum incommodum obtineret, si duae ab invicem distinctae et separatae vere plenae et supremae potestates admitterentur; at separare caput a membris est proprium illorum, qui subiiciunt Papam Episcopis collective sumptis, aut repraesentatis a Concilio generali; tunc enim sequitur, posse ex una parte stare aliquando Pontificem, etiam in sua qualitate Pontificis Summi, et ex alia parte Episcopos. E contrario nos admittimus, vere plenam et supremam potestatem existere in Summo Pontifice veluti capite, et eandem vere plenam et supremam potestatem esse etiam in capite cum membris coniuncto, scilicet in Pontifice cum Episcopis, salvo semper et inconcusso quod prius admonuimus. Hoc modo nunquam potest evenire casus, ut Episcopi separentur et delantur a capite. Nam si exercet Summus Pontifex suam potestatem vere plenam et supremam, veluti caput et etiam independenter a concursu aliorum, omnia membra statim debent non iudicium sibi arrogare de exercitio potestatis huiusmodi, sed cum suo capite concordare. Nam aliter in eo non recognoscerent vere plenam et supremam potestatem. Si contra Summus Pontifex una cum Episcopis, vel dispersis vel congregatis, vere plenam et supremam potestatem in solidum exercet, nulla possibilis collisio. Nam cum vere plena et suprema potestas non sit in corpore separato a capite, Episcopi singulares, quotquot essent, dum abest Papa, nullo modo sine capite vere plenam et supremam potestatem exercere possent; dum, ut diximus, Summus Pontifex ut caput etiam independenter a concursu Episcoporum supremam suam auctoritatem exercere potest.“

¹ Id additur, quia erant, qui unionem cum Summo Pontifice habendam et fovendam ad solam fidem restringerent, seu *unionem* solam *dogmaticam* necessariam esse dicerent. (Cf. Schema de Ecclesia. C. V. 614d sq.)

² Cf. de hac paragrapho supra cap. I. Historia etc. p. 117 sq.

³ Non est sermo de origine potestatis Episcoporum, sc. utrum singuli immediate a Deo an a Summo Pontifice eam accipiant, sed de potestatis exercitio. (V. Emendationes etc. C. V. 342a. — Relatio etc. C. V. 359a.)

Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto in Apostolorum locum successerunt, tamquam veri pastores assignatos sibi greges, singuli singulos, pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universali Pastore asseratur, roboretur ac vindicetur¹, secundum illud sancti Gregorii Magni: Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur^a).

[4.] Porro ex suprema illa Romani Pontificis potestate gubernandi universam Ecclesiam ius eidem esse consequitur, in huius sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius Ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capitis cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendat, quae ab Apostolica Sede vel eius auctoritate ad regimen Ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmentur².

a) Ep. ad Eulog. Alexandrin. l. VIII. ep. XXX. [Migne P. L. LXXVII, 933.]

¹ Animadvertit Rñus Pie in relatione (C. V. 295d sq.): „Neque dicatur, inde duos nasci eiusdem Ecclesiae Episcopos: ‚Inconveniens est,‘ ait b. Thomas (in 4. Dist. 17. q. 3. a. 3. q. 5. ad 3), ‚si duo aequaliter super eandem plebem constituuntur; si autem inaequaliter, non est inconveniens; et secundum hoc super eandem plebem immediate sunt et sacerdos parochialis, et Episcopus, et Papa.‘ Ratio est, quia quando duae causae, etiam totales, non sunt eiusdem ordinis, sed una alteri subordinatur, et sunt invicem connexae, non se mutuo excludunt nec confusionem pariunt: sicuti actio Dei in eo, quem adhibet, concursu non excludit nec perturbat actionem causarum secundarum. Papa igitur, utpote supremus et universalis pastor et Ecclesiae Episcopus, nullo prorsus modo officit, quin proprius Ecclesiae particularis ordinarius, eiusdem Ecclesiae nominetur et sit verus sponsus et Episcopus; sicut et sacerdotis parochialis titulus ordinarius, superiori et universaliori auctoritati antistitis in totam suam dioecesim nihil detrahit: etsi bonus ordo postulet, respectivas singulorum attributiones non sine causa et discretione turbari et intermisceri, quod ab omnibus admittitur.“ (Alia ad paragraphum spectantia v. supra cap. I. Historia etc. p. 117 sq.)

² Summi Pontificis libere cum toto grege communicandi ius a Febro- nianis, regalisticis eorumque sequacibus negatur, ut loco respondententi schematis pristini adnotant theologi (C. V. 618a sqq.), qui allato loco ex periodico „Il Mediatore“ (1862 n. 28. p. 968.) haec addunt: „Quibus 1. diserte negatur Romani Pontificis ius cum Episcopis in variis terrarum locis vel regnis existentibus libere communicandi; tum 2. negatur diserte officium Episcoporum respondendi iuris illius exercitio, quotiescunque pastori supremo cum ipsis communicare placuerit; et e contrario 3. diserte asseritur potestati saeculari ius et officium in Pontificis Romani cum Ecclesiae Episcopis communicationem invigilandi, eandemque, prout e rationibus status,

[5.] Et quoniam divino Apostolici primatus iure Romanus Pontifex universae Ecclesiae praest, docemus etiam et declaramus, eum esse iudicem supremum fidelium a), et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius posse iudicium recurri b) 1; Sedis vero

a) Pii PP. VI. Breve, Super soliditate d. 28. Nov. 1786.

b) Concil. Oecum. Lugdun. II. [Hard. C. C. VII, 698.]

ut aiunt, visum fuerit expedire, aut permittendi aut impediendi. Iamvero quod a scriptore ‚Mediatoris‘ de (illa) una communicationis specie dicitur, id ipsum a Febronianis, regalisticis eorumque sequacibus extenditur ad totum genus omnemve modum, quo Romani Pontifices cum pastoribus et fidelibus totius orbis communicant. Et ita ius esse principum contendunt videndi ac inspicendi decreta ac constitutiones, quae a Romanis Pontificibus pro ecclesiarum regimine animarumque salute edita ad pastores atque fideles mittuntur: adeo ut decreta vel constitutiones eiusmodi vi ac valore destituantur, nisi beneplacito saecularis regiminis probata ac confirmata fuerint. Ad tale autem principum ius asserendum non desunt, qui praeter rationes superius a ‚Mediatore‘ allatas hanc quoque proferunt, quod Romanus Pontifex in aliorum principum ditione tanquam in territorio alieno nihil potest. Quae sententia, quemadmodum opponitur definitioni Florentinae, qua dicitur Romanus Pontifex ‚in universum orbem tenere primatum‘: ita decreto Cong. S. Off. 1644., approbato ab Innocentio X. et Clemente XI. Constitut. ‚Accepimus‘ 11. Iun. 1715., declarata uti haeretica fuit his verbis: ‚Propositio, Summos Pontifices, cum suas constitutiones in ea loca mittunt, quae temporali aliorum principum ditioni subiecta sunt, in territorio alieno legem ferre: schismatica et haeretica declaratur.‘ 4

1 Tres Patres hunc locum tanquam Concilii Lugdunensis II. citari noluerunt (Emendationes etc. C. V. 344b. c.) His respondet Rñus Zinelli in relatione nomine deputationis habita (C. V. 362a sqq.): „Haec verba cum sint decerpta a documento solemnem in Concilio Lugdunensi II. lecto, congruum erat, ut id in fine paginae adnotaretur. Nullo modo dicitur in schemate, Concilium Lugdunense definivisse aliquid super dictis verbis, multo minus, graecos antistites formulam integram, a qua ea verba decerpta sunt, aut legisse aut iuramento firmasse. Etiam si igitur verum esset, quod supponunt emendatores, non posse praedicta verba et formulam, cuius pars sunt, haberi veluti formaliter sancita a Concilio Lugdunensi II., citatio sub paginae finem constare posset et deberet. At res sese aliter habet. . .

„Historia authentica Concilii Lugdunensis, quamvis acta desint, satis superque demonstrat, fidei professionem illam, ex qua verba superenuntiata decerpta sunt, auctoritate Concilii Lugdunensis II. fulciri. Cum ageretur negotium cessationis schismatis orientalis, Clemens IV. Constantinopolim misit per suos legatos formulam subscribendam, si graeci Episcopi recipi vellent in sinu catholicae Ecclesiae. Difficultates obortae tam optatam concordiam retardarunt, usque dum indictum fuit a Gregorio X. Concilium Lugdunense II., cuius praecipuum scopum enuntiabatur fore unionem Graecorum cum Ecclesia catholica. Pro fundamentali principio unionis Gre-

Apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius licere iudicare iudicio a). Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant, licere ab iudiciis Romanorum Pontificum ad oecumenicum Concilium tamquam ad auctoritatem Romano Pontifice superiorem appellare 1.

a) Ep. Nicolai I. ad Michaellem Imperatorem. [Migne P. L. CXIX, 954.]

gorius X. statuit, se nullo modo passurum, ut in disceptationem venirent sententiae fidei ab Ecclesia Romana admissae et Primatus Romani Pontificis; et proinde Graecos debere professionem fidei emittere, quae ad eos missa fuerat a Clemente IV. Congregato Concilio Lugduni in sessione IV. adfuit nomine Imperatoris Logotheta Gregorius, qui professionem emisit praescriptam a Gregorio Papa, iam signatam sua manu ab Imperatore, et iuramento confirmavit. Adfuerunt repraesentantes Episcopos graecos, qui et ipsi iuramento confirmaverunt professionem fidei, prout (notentur verba) *plene est lecta*, declarans unusquisque, se habere ab Episcopis sufficiens mandatum; et haec erant conformia literis ab Episcopis graecis missis et in Concilio lectis.

„Observandum erat, haec ad amussim convenire cum iis, quae in sessione solemnem praecesserant. Nam quum Lugdunum pervenerunt nuntii Graecorum, Gregorius X. circumdatus Cardinalibus magnoque Episcoporum numero eos excepit, eisque faciem osculandam dedit; ipsi tunc literas Imperatoris Papae exhibuerunt, pluresque alias literas Episcoporum graecorum. Publice literae Graecorum declarabant, se venisse Lugdunum, ut obedientiam praestarent Summo Pontifici, et ad recognoscendum Primatum successoris b. Petri, necnon (notate verba) ius recipiendi appellationes. His similibusque peractis, in sessione habita die 6. Iulii unio immediate facta fuit. Nam Pontifex ipse incepit cantum hymni Ambrosiani.

„Quaero igitur, fidei formula, sub qua ad finem perducta fuit unio Graecorum cum Ecclesia latina, formula in sessione solemnem Concilii Lugdunensis praelecta, formula, quae erat pars maxima Concilii Lugdunensis, nam omnes sciebant, eam a Clemente IV. missam esse Constantinopolim, ut esset fundamentum unionis, nonne dici debet formula Concilii Lugdunensis? Non fuit discussa. Quid interest? Ecclesia Romana fundamentum fidei ad discussionem non admisit nec admittere poterat. At Episcopi graeci, qui non intervenerunt Concilio, subscribere, etiam duobus transactis annis, formulam noluerunt. Quid ad nos? Ipsi videre debebant; nam de eorum orthodoxia agebatur. Essetne minus generale Concilium Lugdunense, quia illi graeci Episcopi non adhaeserunt? Maneat igitur citatio Concilii Lugdunensis. Quamvis hic laudandus sit quam maxime scopus emendatoris, qui est, ne in posterum Ecclesiae catholicae aliquid in Concilio oecumenico minus ad historiae leges consonum exprobretur; attamen hanc emendationem deputatione de fide admittere non potest.“

1 In adnotatione pristino schemati adiecta (C. V. 616b sqq.) theologi afferunt oppositam doctrinam Tamburini (Vera idea de S. Sede P. II. c. 2. §§ 15. 18. 19.), cui haec addunt: „E quibus manifestum est, a Tamburinio, cui . . . Gallicani plane consentiunt, contendit, fas esse ac licere a iudiciis